

Metsanduse arengukava aastani 2030 juhtkogu 28.09.2020 kohtumise protokoll

Asukoht: Keskkonnaministeerium Narva mnt 7a, Tallinn
Aeg: 28.09.2020, kell 13.00 – 17.00

Juhatas: Keskkonnaministeeriumi (KeM) asekantsler Marku Lamp
Protokollis: KeM metsaosakonna nõunik Andra Ainsaar

Osalesid juhtkogu liikmed: Andres Talijärv, Ants Varblane, Asko Lõhmus, Bert Rähni, Erki Savisaar, Imbi Henno, Jaan Aiaots, Jaan Kers, Kadri Ukrainski, Kalle Toomet, Karel Lember (asendusliige), Kristel Järve, Kristine Hindriks (asendusliige), Lehar Lindre, Leo Filippov, Madis Iganõmm, Marko Põld (asendusliige), Marku Lamp, Paavo Kaimre, Peep Arold, Raul Kirjanen, Tarmo Porgand, Tarmo Soomere, Tarmo Tüür, Toomas Muru, Tõnis Korts, Tõnu Ehrpais, Veronika Valk-Siska, Ülle Läll

Lisaks osalesid: Priit Põllumäe (KeM metsaosakonna nõunik), Kadi Kõiv (KeM metsaosakonna nõunik), Rauno Reinberg (KeM metsaosakonna peaspetsialist), Maret Parv (KeM metsaosakonna peaspetsialist), Leno Kuura (KeM metsaosakonna peaspetsialist), Sille Rebane (KeM metsaosakonna nõunik), Marju Kaasik (KeM avalike suhete osakonna peaspetsialist), Ülle Laas (Haridus- ja Teadusministeerium), Jaanus Kangur (arutelujuht), Anette Parksepp (Eesti Päevalehe reporter-toimetaja)

Päevakava:

13.00-13.05	Päeva sissejuhatus
13.05-13.25	Ettekanne: elurikkuse kaitsest, <i>Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma</i>
13.25-13.45	Ettekanne: elurikkuse kriis ja selle mõju inimeste tarbitavatele ökohüvedele, <i>Tartu Ülikooli taimeökoloogia vanemteadur Jaan Liira</i>
13.45-14.15	MAK2030 hetkeseis, arutelu
14.15-14.30	Paus
14.30-16.45	Alaeesmärkide koondamine, arutelu
16.45-17.00	Päeva kokkuvõte

Kokkuvõte

28. septembri juhtkogu kohtumise arutelu keskendus MAK2030 alaeesmärkide sõnastustes kokkuleppimisele. Päeva esimeses pooles kuulati ka ettekandeid juhtkogu liikme poolt päevakava täiendatud teemadel nagu elurikkuse kaitsest ja elurikkuse kriisist. Samuti andis Kristel Järve ülevaate arengukava koostamise hetkeseisust ja edasistest plaanidest.

Alaeesmärkide koondamisel ja uute sõnastuste leidmisel jõuti kokkuleppele ühe alaeesmärgi sõnastuses ja kaardistati kitsaskohad teistes alaeesmärkides. Juhtkogu liikmed olid ühel nõul, et metsa elurikkus peab säilima ja edenema. Juhtkogu jätkab alaeesmärkide sõnastustes kokkuleppimist 13. oktoobril.

Sisu päevakorrapunktide kaupa:

1. Päeva sissejuhatus

Marku Lamp andis ülevaate kohtumise päevakavast. Päeva eesmärk oli koondada ja kokku leppida MAK2030 alaeesmärkide sõnastustes. Juhtkogu kinnitas päevakorra. Lisaks märkis, et kohtumisel osalevad vabakuulajatena Haridus- ja Teadusministeeriumist Ülle Laas ning Eesti Päevalehe reporter-toimetaja Anette Parksepp – juhtkogu oli sellega nõus. Samuti salvestatakse koosolekut protokollki koostamiseks ja arutelu on kutsunud juhtima Jaanus Kangur.

Jaanus Kangur selgitas koosolekul sõnasaamise reegleid ning luges ette kõik koosolekul kohapeal, kui ka virtuaalselt osalejad.

2. Ettekanne: elurikkuse kaitsest

Looduskaitseosakonna juhataja **Taimo Aasma** tutvustas Eesti elurikkuse seisundit EL loodus- ja linnudirektiivi aruannete alusel, Euroopa Komisjoni elurikkuse strateegiat ja looduskaitse tegevuskava koostamise plaane. Viimase aja keskseks temaks on olnud Euroopa ja Eesti elurikkuse seisundi võrdlus. Peab tõdema, et Euroopas tervikuna ei ole elupaikade ja liikide seis sugugi hea. Kui võrrelda Eestit Euroopa keskmisega, siis meil on olukord parem – meil on üle poole Euroopa Liidus ohustatud liikidest ja elupaikadest soodsas seisus. Keskmised näitajad on olnud aastate jooksul üsna stabiilsed. Looduskaitse murekohaks on pikalt halvas seisus olevad liigid, nagu näiteks ebapärlikarp ja lendorav. Siinjuures nõuavad lahendused kõikide osapoolte pikaajalist koostööd ja ainult kaitsealadega seda olukorda ei paranda. Samuti on teemaks metsalindude arvukuse vähenemine, kuid linnudirektiivi aruandest selgub, et kõige märgatavamalt on halvenenud hoopis põllulindude trendid. Metsalinnustik on oluliseks murekohaks, sest metsaliike on meie linnustikus kõige rohkem.

Ettekandest selgus, et loodusdirektiivi aruande järgi on kõige halvemas seisus, st halvas seisundis kaks metsaelupaigatüüpi – soo-lehtmetsad ja vanad loodusmetsad. Võrreldes 2007. aastaga ei ole olukord oluliselt muutunud – ebasoodsas seisundis on endiselt 8 (neist 2 halvas) ja soodsas seisundis 2 metsaelupaigatüüpi. Peamisteks ebasoodsat seisundit põhjustavateks mõjuteguriteks on raie ja kuivendamine, mis mõjutavad elupaiga kvaliteeti. Ka siinjuures ei ole võimalik elupaikade sidusust parandada vaid kaitsealadega, vaid oluline on muude toetavate meetmete toimimine. Oluline on, et pikaajaliselt ei ole halvenenud ka metsaliikide seisund, kuid viimasel ajal on halvenenud ilveste käekäik. Ettekandja märkis, et kaitstavate alade pindala suurenes hüppeliselt 2002-2004, kui moodustati Natura alasid, kuid pärast seda on jäänud pindala vaid kergesse tõusutrendi ja seda laiemate küsimuste lahendamise, nagu näiteks metsise ja lendorava püsielupaikade loomisega või laane- ja salumetsade kaitsega. Seega aktiivset kaitsealade laiendamist viimastel aastatel toimunud pole, vaid pigem püütakse olemasolevate kaitsealade tzoneeringut tõhusamaks muuta: oluliselt on tõusnud sihtkaitsevööndite pindala.

Erki Savisaar tundis huvi, et miks ei ole Eesti ja Euroopa Liidu (edaspidi EL) kaitsealade statistika omavahel võrreldavad. **Taimo Aasma** vastas, et Eesti esitab praegu statistikat ainult riiklike kaitsealade kohta, kuid alasisid, kus elurikkuse kaitseks meetmeid rakendatakse on oluliselt rohkem, nt veekogude ranna- ja kaldavööndid või nitraaditundlikud alad. Riikidel on lubatud esitada EL-i statistikasse ka muude alade andmeid, kus elurikkuse kaitseks meetmeid võetakse, kuid mis ei tulene otseselt klassikalisest looduskaitsest ja see tekitab andmetes sisulise erinevuse.

Lehar Lindre küsis, et kas EL elurikkuse strateegia raames on arutatud ka kompenseerimise mehhanisme eraomanikele. **Taimo Aasma** vastas, et finantsküsimus on ka Eesti seisukohtades kesksel kohal, kuid palju sõltub ka meist endist ehk kuidas suudame riigisisest kokku leppida. Seejuures on samasugune signaal tulnud kõikidest riikidest ja Euroopa Komisjonil tuleb finantspool samuti läbi mõelda.

Tõnu Ehrpais palus täpsustada halvas seisus olevate elupaikade osakaalu, vanade loodumetsade pindala peaks olema 1-2% ja soo-lehtmetsade osakaal 2% metsamaa pindalast. **Taimo Aasma** vastas, et need numbrid on väljavõetavad ja saab soovikorral saata. *Hilisem täpsustus: vastavalt loodusdirektiivi aruandele on läänetaiga ehk vanade loodumetsade (9010*) pindala Eestis ca 700 km² ning soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) pindala ca 350 km².*

Leo Filippov tundis huvi, et kui kiiresti Eesti läheneb Euroopa keskmistele näitajatele ehk seis halveneb. **Taimo Aasma** vastas, et meie seisund, k.a halb seisund, on pigem tervikuna stabiilne ja ka Euroopa näitajad on stabiilsed ehk ka nende olukord oluliselt ei parane. Sellise analüüsi saab teha ka igäüks ise, kui 2. oktoobril avalikustatakse Euroopa Keskkonnaagentuuri elurikkuse andmed.

Leo Filippov palus selgitada kadastike soodsat seisu. **Taimo Aasma** vastas, et kadastike seisu on endiselt hinnatud heaks. Aruande kohaselt ei tähenda mõnede näitajate halvenemine veel automaatselt langemist ebasoodsasse seisu. Lisaks ei pruugi olla aruande hinnang ja inimese tajutav olukord alati samasugused. Samuti tuleb arvestada elupaigatüüpide vahetumist ühest teise ehk paljudest kadastikest on taastatud näiteks loopealsed, mis on tekitanud vastakaid emotsioone.

Leo Filippov küsis, et mis on Eesti spetsiifika, mida EL-i elurikkuse strateegia juures arvesse tuleb võtta. **Taimo Aasma** vastas, et näiteks on Eesti olnud koosluste taastamise osas juba väga eesrindlik ja sellega tuleks arvestada. Samuti tuleb rõhutada, et looduskaitse ei ole üksnes riiklikud kaitsealad, vaid palju laiem süsteem. **Leo Filippov** märkis, et kuna Eestil on nii palju loodusväärtusi, siis leiab seisukohti, et võime ka rohkem hävitada. **Taimo Aasma** lisas, et nii kindlasti ei ole – pigem peab ülejäänud Euroopa meile järgi tulema. Seejuures peab olema selge Euroopa terviklik panus ehk see nõuab riikideülest koostööd.

3. Ettekanne: elurikkuse kriis ja selle mõju inimeste tarbitavatele ökohüvedele

Tartu Ülikooli taimeökoloogia vanemteadur **Jaan Liira** käsitles ettekandes globaalse elurikkuse kriisi teemasid. Ta selgitas erinevusi elurikkuse ja mitmekesisuse vahel ning rõhutas, et diversiteet on väga mitmetähenduslik termin. Mitmekesisus avaldub erinevatel skaaladel, geneetilisest mitmekesisusest kuni koosluste ja globaalsete ökosüsteemideni, kuid probleemid avalduvad kõigil detailsuse skaaladel. Elurikkuse ja mitmekesisuse kriisi märksõnadena saab

kasutada näiteks arvukuse vähenemist, üheülbastumist, väljasuremist, asendamist, „rikastamist/solkimist“. Jämeda hinnanguga võib raportite põhjal öelda, et veidi alla 20% igast liigirühmast on väga ohustatud ja samas ligi 50% on heas seisus – vahepeal on aga väga suur hall ala, mille kohta globaalselt veel piisavalt hästi ei teata ja endiselt tehakse hinnanguid. Negatiivsete muutuste üldpilti kujundavad peamiselt piirkonnad, kus elurikkus on saanud kujuneda ja püsida oluliselt kauem (miljonid aastad), st palju kauem kui elurikkus jääajajärgses Põhja-Euroopa. Enamus ohustatud liike paiknevad neis piirkondades, mille kohta meil puuduvad piisavad vaatlusandmed ja detailsed teadmised ning ka võimekus olukorda kiiresti parandada. Kõigi kriisi väljendavate muutuste aluspõhjuseks on inimkonna arvukuse hüppeline kasv, mis on paratamatult viinud looduse ja keskkonna tarbimise kasvule ja seda mõju võimendavad loodusressursside ebaefektiivne kasutamine ning hüvede kulude-tulude ebavõrdne jaotumine. Hinnates Eesti metsamaa kvalitatiivset olukorda, märkis vanemteadur SMI seireandmete tuginedes, et kitsas mõistes loodusemetsade osakaal, kui ka loodusemetsailmelises seisundis metsade pindala, on eelkõige erametsades kadumas või kadunud. Põhjuseks võib pidada hoogsat hooldamist ja majandamist, millele viitab tiheda alumetsaga puistute osakaalu vähenemine (metsade sotsiaalsõbralikkuse suurenemine). Positiivne on, et puude liigirikkus kasvab nii riigi- kui erametsas.

Ettekande teises osas selgitas Jaan Liira ökohüvede ja elurikkuse vahelise seose keerukust, sest erinevad liigid võivad pakkuda sama hüve. Seetõttu puudub elurikkuse ja ökohüvede vahel lineaarne seos ehk tekib küllastusefekt. Seega liigirikkuse väärtus ei ole alati tootlikkuses, vaid valikute mitmekesisuses ja liikide omaduste kattumisega tagatud pikaajalises stabiilsuses ning edukamas taastumisel häiringutele.

Teadlane soovitas praktiliste poole pealt looduskaitsele arendada aktiivsemat koostööd metsa majandajatega, et lisaks elurikkusele kriitiliste alade piiritlemisele tuleks välja arendada aktiivseid elurikkust toetavaid meetmeid väljaspool kaitsealasid. Selleks tuleks lähtuda metsamaa ajaloolis-ökoloogilisest seisundist ja liikide pikaajalistest vajadustest (näiteks liikuda ja levida). Sealjuures tuleks arengukavas kokku leppida pigem pindalalised kui raiemahul põhinevad eesmärgid.

Leo Filippov palus täpsustada, et miks kasutati ettekandes mõisteid põllumajanduslik maakasutus ja metsade kasutamine: põllumajandust hinnatakse maakasutuse järgi ja metsandus baseerub ju ka maakasutusel, mullal, mille järgi siis metsandust hinnatakse. **Jaan Liira** vastas, et metsakasutuse puhul räägitakse eelkõige raiemahust tihumeetrites, kuid puidu maht on ainult tööstuse ja majandusstatistika probleem. Ökoloogiliselt on palju tähtsam metsa pindala ja ökoloogiliselt toimiva metsa paigutus. Enamus liikide elukriteeriumid toimivad pindalapõhiselt. Seega peaksime oma suhtumistes muutuma metsakasutusest metsamaa kasutamisele. **Leo Filippov** täiendas, et kui võrrelda Eesti metsades toimuvat kasvukohatüübiti ja puuliigiti, siis see pilt on hoopis teine, mida avalikkusele räägitakse. **Jaan Liira** oli nõus, et Eesti kasvukohatüüpide rikkus on omaette lisafaktor ning seda enam peaks arvestama, et mets on pindalaline, mitte puidumahuline objekt.

4. MAK2030 hetkeseis

Kristel Järve andis ettekandega ülevaate MAK2030 hetkeseisust ja juba tehtust. Samuti tõi välja järgmise 6 kuu plaanid. Juhtkogu eelmisel kohtumisel arutatud kehtiva arengukava

pikendamine ei ole kooskõlastusringile veel saadetud, kuna minister otsustas kokku kutsuda teema arutamiseks ka metsandusnõukogu. Arengkava pikendamise lõpliku otsuse teeb Riigikogu. MAK2030 sisulise koostamise osas on jõutud 12 alaeemärgi koondamiseni, mille sõnastustes tulebki juhtkogul kokku leppima hakata. Pärast seda saab lauda võtta juba mõõdikud, koos alg- ja sihttasemetega. Juhtkogu järgmised kohtumised on planeeritud 13. ja 21. oktoobril. Arengukava mõjuhindamisega on otsustatud edasi minna riigihankena ja seekord ootame pakkumisi ka rahvusvaheliselt tasandilt. Hankedokumendid on koostamisel ja lähiajal kuulutatakse hange välja.

Tarmo Tüür küsis, et mis saab olema juhtkogu sisuline panus alaeemärkide ja mõõdikute arutelul. Näitena, et eelmisel juhtkogu kohtumisel arutati MAK2020 pikendamist, millele olid mitmed liikmed vastu, kuid protokolliti ikkagi, et enamik pooldas pikendamist, kui isegi hääletamist ei toimunud. **Kristel Järve** vastas, et protseduur räägitakse kindlasti enne arutelusid üle, seekord on eesmärk jõuda kokkulepeteni. Eelmisel korral kogusime ministrile tagasisidet edasise protsessi kavandamiseks. Samuti oli tol korral juhtkogu otsustusvõimeline ehk kvoorum oli koos ja küsiti, kas keegi on ettepanekute vastu.

Leo Filippov tundis huvi, et kas MAK2020 pikendamisele on mõeldud ka alternatiive. **Kristel Järve** vastas, et juhtkogu eelmisel kohtumisel alternatiive ka arutati. **Leo Filippov** pakkus, et alternatiivina võiks kaaluda aja mahavõtmist, et leida ülemineku perioodiks õige raiemaht. **Marku Lamp** täiendas, et eelmisel juhtkogu kohtumisel oli sel teemal põhjalik arutelu ja kõik alternatiivid edasiminekuks olid laual. Kuulasime tol korral teie tagasisidet, et minister saaks seda otsustamisel arvesse võtta. Täna ei ole minister ametlikult midagi otsustanud ja ministeeriumist ei ole pikendamise eelnõu välja läinud. Kui juhtkogul on veel alternatiivseid ettepanekuid, siis neid saab kindlasti veel ministrile esitada.

Andres Talijärv tõi välja, et metsanduse arengukava ei anna kellelegi õigust raiuda, seda teeb hoopis metsaseadus, metsa majandamise eeskiri ja metsateatis. Arengukava annab visiooni ja prognoosi jätkusuutlikuks raiemahuks. Seega MAK2020 pikendamine ei ole raiemahu kontekstis üldse oluline.

Lehar Lindre tuletas meelde, et MAK2030 võtab vastu Riigikogu ja juhtkogu ei saa 100% kindel olla, et kokkupandud arengukava tagasi ei lükata või ei muudeta.

Tarmo Tüür märkis, et eelmisel juhtkogu kohtumisel arutati vaid neid alternatiive, mis olid ministeeriumi poolt lauale pandud. Vaheperioodiks pingete mahavõtmiseks poliitiliste otsuste tegemine kõlas ka eelmisel kohtumisel, kuid seda ei arutatud. Samuti on saadetud juhtkogule 31. juulil kiri, et minister on soovinud edasi minna mõjude hindamise hankega ja valmistatakse ette eelnõu MAK2020 pikendamiseks. **Marku Lamp** vastas, et eelnõusid ikka valmistatakse ette, kuid ühtegi otsust selle esitamiseks ei ole. Otsus loetakse tehtuks, kui eelnõu on ametlikult esitatud kooskõlastamiseks. Kui alternatiivseid lahendusi on eelmisest korrast veel õhku jäänud, siis saab neid veel ministrile esitada, et tekiks võimalikult hea valikute võimalus edasiminekuks.

5. Alaeemärkide koondamine

Kristel Järve juhatas sisse teemapunkti ja selgitas, kuidas ja miks alaeemärgid koondati. Hetkel on alaeemärke 12, kuid tegelikkuses on neid liiga palju. Juhtkogule ette saadetud materjalides olid juba koondatud sõnastustega alaeemärgid, millest tulebki vajadusel täiendusi

teha ja kokkulepe saavutada. Seejuures on oluline meeles pidada, et praeguseks väljakäidud tegevustest ükski ei kao, vaid liigub alaeesmärgiga kaasa.

Jaanus Kangur selgitas edasise arutelu metoodikat. Kui ettepanekute esitamise järel konsensuseni ei jõuta, tuleb juhtkogu kokku 13. oktoobril.

1.1 Metsamaa pindala on säilinud ning metsaressurssi majandatakse eesmärgiga pikas perspektiivis suurendada metsa süsinikuvaru ja süsiniku sidumise võimet, säilitades metsa elurikkuse, produktiivsuse, uuenemisevõime ning elujõulisuse.

Lehar Lindre märkis, et ei ole nõus alaeesmärgi sõnastusega, kuna selle alla on kaotatud metsauuendamine. See peaks jääma eraldi alaeesmärgina ning oluline on rõhutada „kohalikku päritolu sobilike puuliikidega“. Koondatud sõnastus on liiga üldsõnaline ja jätab võimaluse istutada välismaa seemnetest taimi. **Kristel Järve** tuletas meelde, et selliseid detaile saab kirjeldada ka alaeesmärgi tegevustes ja teksti osas.

Leo Filippov tõi välja, et metsamaa pindala tuleks sõnastada kvaliteedipõhiseks, kuid koheselt head sõnastust ei oska pakkuda. **Jaan Aiaots** selgitas Leo Filippovile antud alaeesmärgi alla käivaid tegevusi, mis juba puudutavad metsa kvaliteeti ja selle parandamist. Alaeesmärk võiks jääda üldisemaks. **Leo Filippov** lisas, et tähtis on see, mis metsas toimub ja selle tagajärg – kas praegune tegevus on jätkusuutlik.

Asko Lõhmus arvas, et „metsaressurss“ on liigne, sõna „ressurss“ tekitab segadust. Lisaks, kas kõik mõistavad „elujõulisust“ ühtemoodi ja kas tuleb ka mõõdik, mis seda mõõtma hakkab.

Kristel Järve vastas, et mõõdikuna on näiteks metsakahjustuste pindala, mis indikeerib ka elujõulisust.

Peep Arold küsis, et kuidas saame tagada metsamaa pindala säilitamise, kui riigil on töös mitmed taristuprojektid. **Kristel Järve** vastas, et alaeesmärgi tegevuste alt saab välja tuua näiteks raadatud metsamaa kompenseerimiseks nii rahaliste mehhanismide kui ka istutamise.

Tarmo Tüür märkis, et ei ole nõus sõnadega „pikas perspektiivis“ ja võiks välja jätta, kuna tulenevalt kliimaeesmärkidest on vaja kohe hakata parandama süsinikuvaru ja sidumisevõimet.

Kalle Toomet lisas, et tuleks kokkuleppida, mida mõtleme pika perspektiivi all – on see väljaspool arengukava perioodi või arengukava sees olevas pikas perspektiivis. **Kristel Järve** täpsustas, et arengukava algatamise ettepaneku kirjutamisel sai kokku lepitud, et arengukavas räägime ka pikast perspektiivist, kuna metsanduses on mõjud väga pikaajalised. Ka süsinikuvaru suurendamise puhul tuleb kaaluda, kas tahame eesmärke täita aastaks 2030, 2050 või 2100, kuid seejuures tuleb arvestada ka mõjudega, mis pikaajaliselt avalduvad.

Erki Savisaar tõi välja, et Riigikogu liikmed sooviksid teada, kui palju metsa Eestis võiks üldse olla – kumulatiivselt metsamaa suurendamine ei ole jätkusuutlik, sest lisaks metsale on ka teisi elukeskkondi, mida samamoodi soovitakse kaitsta. Lisaks on vastuoluline suurendada süsinikuvaru ja sidumise võimet.

Andres Talijärv märkis, et metsamaa pindala puhul saab olla vaid kaks eesmärki: säilitamine või suurendamine. Juhtkogu liige toetab pigem säilitamist. Samuti on seotud süsinikuvaru suurendamine ja sidumine. Seega praegune alaeesmärgi sõnastus on juba peaaegu väga hea.

Tõnu Ehrpais märkis, et EMPL lisaks „Majandatava metsamaa pindala on säilinud“, kuid kompromissina tuleks sisse jätta pigem „pikas perspektiivis“, siis saab alaeesmärgi sõnastusega nõus olla.

1.2 Metsa puiduliste ja mittepuiduliste saaduste ja teenuste kasutamine säilitab metsaökosüsteemi erinevad funktsioonid.

Leo Filippov tundis huvi, et kas „mittepuiduliste“ asemel võiks kasutada „kõrvalkasutus“. Antud juhul on sõnastus väga puidukeskne. **Asko Lõhmus** selgitas, et „puiduline ja mittepuiduline“ on tulnud teadusterminoloogiast ja „kõrvalkasutus“ on pigem hääbumas. Samuti tekib sellisel juhul küsimus, et kui on kõrvalkasutus, siis mis on peakasutus. Lisaks võiks tuua erinevatest funktsioonidest mõne näite ja täiendada „sh muld, vesi, reljeef, maastikud...“ ning mitte sulgeda loetelu.

Tarmo Tüür tõi välja, et uues sõnastuses ei kajastu kohalike kogukondade kaasamine. **Kristel Järve** selgitas, et mõõdikute töörühmas leiti, et kaasamise platvormid on juba loodud ja jääb ebaselgeks, kuidas riik veel seda suunata saaks. Samuti saab tõlgendada, et „erinevad funktsioonid“ hõlmavad ka kohalikke vajadusi. **Tarmo Tüür** lisas, et pigem ikkagi peab see alaeasmärk eraldi jääma, kuna tegemist on olulise murekohaga. **Kristel Järve** pakkus, et ehk võiks seda teemat tegevuste all kirjeldada.

Leo Filippov tegi ettepaneku täiendada alaeasmärgi sõnastust „säilitab metsaökosüsteemi erinevad funktsioonid ja teenused“. Teenused tähenduses, et rahvas küll räägib metsateemadel kaasa, kuid sellest ei ole mingit abi. **Kristel Järve** selgitas, et mure on arusaadav – kaasarääkimine on pigem meede, kuid soovikorral võib alaeasmärgis seda eriti rõhutada.

Asko Lõhmus toetas Tarmo Tüüri ja Lep Filippovi mõtet ning lisas, et puudu on ka demokraatliku protsessi kirjeldus ehk kes otsustab kohaliku elukeskkonna kujundamise üle.

Tõnu Ehrpais märkis, et selle arengukava lõpuks ei ole igapäheõigus enam sama tähendusega, mis praegu. Tõenäoline on, et väga palju erametsi läheb ühiskonnale lukku vastusammuks kohalike omavalitsuste piirangute kehtestamisele.

Andres Talijärv tõi välja, et alaeasmärki ei saa lõputult detailidega täiendada, vaid need võiksid jääda kirjelduse alla.

Ülle Läll nõustus kahe eelkõnelejaga ning ei pea vajalikuks alaeasmärgi sõnastust pikaks venitamist. Kui alaeasmärki täiendada kogukondade kaasamisega, siis peab olema ka lause kompenseerimise vahenditest.

Bert Rähni märkis, et kaasamine on küll olemas, aga see ei toimi.

Kristel Järve lisas, et tahame ühes alaeasmärgis väga palju öelda, kuid sõnastus peaks olema ikkagi lühike ja selge. Samuti on kaasamine väga hästi kaetud alaeasmärgi tegevuste juures. Kui sellest ei piisa, siis tuleb kokkuleppida, kas selleks on vaja eraldi alaeasmärk sõnastada.

Bert Rähni täiendas, et praegu ikkagi oleks vaja seda eraldi alaeasmärgina välja tuua.

Lehar Lindre tõi välja, et „erinevad funktsioonid“ hõlmab ka kohalike kaasamist ja seda on kirjeldatud ka alaeasmärgi tegevustes.

Karel Lember märkis, et eesmärkide sõnastustes peaks jääma lühemaks ja selgemaks ning mitte liigseid detaile lisama.

Paavo Kaimre nõustus, et jääks „puiduliste ja mittepuiduliste“ terminite juurde. Samuti oleks mõistlik teha eraldi alaeasmärk kohalike kogukondade kaasamise kohta.

Raul Kirjanen märkis, et igapäheõigus on üks osa kokkuleppest: kui tulevikus on metsa oluline väärtus muud ökosüsteemiteenused, siis kas keegi hakkab neid omanikule kompenseerima – on selleks riik või teenuse tarbija? Ehk ei saa olla ja ka eeldada, et need teenused hakkavad olema

tasuta. Samuti on metsaomanikul, mitte kogukonnal, õigus otsustada, kuidas ta oma metsa majandab.

1.3 Metsa elurikkus on säilinud ja edenenud.

Andres Tali järv tõstatab küsimuse, et kas saame sõnast „edenenud“ kõik ühtemoodi aru, **Kristel Järve** tõi välja alaeesmärgi tegevustest, et edendamiseks planeeritakse metsamaastikku terviklikult ja ruumiliselt, sh läbi toimiva rohevõrgustiku koos tuumalade ja koridoridega, selleks täiendatakse ka metsaomanikule suunatud motivatsioonisüsteemi. Elurikkuse säilimise tagavad olenevalt liikidest kaitstavad või tulundusmetsad ja sobilikud metsamajandamise võtted. Jätkatakse kaitsealade ümbertsoneerimist metsaelupaigatüüpide kaitse tagamiseks. Metsade elurikkuse säilitamiseks on loodud erametsaomanikele eesmärgipärane motivatsioonisüsteem, sh arvestades vajadusega väljaspool Natura võrgustikku olevates piiranguvööndites saamata jäänud tulu kompenseerimiseks. Samuti käib siia alaeesmärgi alla näiteks raierahu ja lisameetmed haruldaste metsaliikide taastumiseks – siinjuures on oluline koostöökoht looduskaitse arengukava koostamisel.

Leo Filippov märkis, et alaeesmärgi sõnastus on liiga üldine ning eesmärgi saavutamist ei saa kvaliteetselt hinnata – siia alla hakkab mahtuma igasugune olukord. Ökoloogid võiksid seda sõnastust täpsustada. Pakkus, et „Metsa potentsiaalne elurikkus on säilinud ja edenenud“, sest oluline on trend, kas paraneb või halveneb.

Asko Lõhmus selgitas, et elurikkuse säilimine peab alaeesmärgis olema ka ilma potentsiaalita, sest vastasel juhul saab väita, et igal juhul on potentsiaal olemas. Oluline on ikka rääkida sellest elurikkusest, mis on juba olemas. „Edenenud“ on tulnud otsetõlkest *appropriated advancement*. Kõige olulisem ongi, et see edenemise aspekt alaeesmärgis on olemas ning see vastan ka rohelepe ja elurikkuse strateegia taastamisfookusele. Üldiselt saab sõnastusega nõustuda.

Lehar Lindre tõi välja, et „potentsiaal“ tundub asjakohatu olevat ja praegusest sõnastusest piisab.

Leo Filippov selgitas, et meil juba on metsanduslikud ökosüsteemid paljudel juhtudel halva või vale raiega madalamale tasemele viidud, kuigi selle kasvukoha toogipotentsiaal oleks suurem. Seega, kui metsa majandama hakata, tuleb hinnata vastavalt kasvukohatüübile toogipotentsiaali – kas majandamisega parandame või halvendame olukorda.

Tarmo Tüür tõi välja, et alaeesmärgi üks väga oluline mõõdik on loodusmetsade pindala, mis on SMI-ga defineeritud ja omab pikka aegrida. Seega mõistet „loodusmets“ ei ole vaja ega tohi uuesti defineerimida, muidu kaotame võrreldavad andmed.

Lehar Lindre märkis, et kui „potentsiaalne“ sisse jääks, peaksid olema ka väga selged mõõdikud. Kui hinnata metsamaa potentsiaali, siis seda võib mõjutada ka naaberkinnistu omaniku tegevus või tegevusetus. Seega ei pruugi täielik potentsiaal realiseeruda sellel omanikul, kellel oleks vaja seda potentsiaali täielikult realiseerida.

Asko Lõhmus lisas, et edenemine hõlmab ka taastamist.

Erki Savisaar pakkus, et elurikkuse juures võiks üks mõõdik olla ka metsaomaniku soov omada elurikast metsa või lausa kaitsealust liiki. Kogukondadest kõlab pigem arvamus, et metsaomanikud tahavad võimalikult eluvaest metsa, et seal oleks lihtsam majandada.

Kristel Järve tundis huvi, et kas Leo Filippov on endiselt oma ettepaneku juures alaeesmärgi täiendada sõnaga „potentsiaalne“. Teised juhtkogu liikmed pigem pooldavad olemasolevat

sõnastust. **Leo Filippov** vastas, et Eestis on olemas metsakasvutabelid iga kasvukohatüübi ja mulla kohta, mis näitavad selle kasvukoha toogipotentsiaali. Kahjuks Eestis metsa majandamisel neid eritatakse – ei saa eirata seda potentsiaali, mida meie kliima ja metsamuld võimaldavad.

Tõnu Ehrpais kinnitas, et kvantitatiivse elurikkuse edenemisega on jõutud selleni, et metsaomanikud kardavad elurikkust oma metsas. Kindlasti tuleks mõelda siinkohal, kuidas liikuda teises suunas – kvantitatiivne lähenemine teeb asja ainult hullemaks.

Lehar Lindre märkis, et looduskaitse valdkonna esindajad juhtkogus võiksid öelda, kas „potentsiaal“ on asjakohane või mitte. **Asko Lõhmus** vastas, et „potentsiaal“ on asjalik, kuid see ei tohiks asendada „elurikkuse“ sõna. Samuti kuulub potentsiaal edenemise alla ehk see on juba hõlmatud. Selleks, et metsa elurikkus saaks edeneda, see eeldabki potentsiaali. **Leo Filippov** lisas, et kui saame edenemisest ühtemoodi aru ja sinna alla kuulub ka metsamuldade ja kasvukohtade potentsiaali säilitamine, siis võtab ettepaneku tagasi tingimusel, et elurikkuse edenemist käsitletakse ka mõistete selgitamisel. **Kristel Järve** täiendas, et seda saab edaspidiseks meele hoida ja ka tegevuste juures kirjeldada.

Juhtkogu võttis konsensuslikult vastu 1.3 alaeesmärgi sõnastuse: metsa elurikkus on säilinud ja edenenud.

2.1 Metsa ja metsandust, sh metsa elurikkust puudutavate otsuste tegemiseks kogutakse asjakohast teadus- ja tõenduspõhist teavet, seejuures on avalik teave ja ruumiinfo kõigile kättesaadav ja ühiskond on teadlik metsandusega seotud küsimustest ja otsustest.

Andres Talijärv tõstas küsimuse, et mida täpsemalt on mõeldud ruumiinfo all. Kindlasti ei saa olla eesmärk omaette metsaomaniku inventuuriandmete avalikustamine.

Raul Kirjanen ja **Lehar Lindre** toetasid olemasolevat sõnastust.

Leo Filippov märkis, et ruumiinfo tuleb samuti mõistetes lahti seletada.

Imbi Henno tõi välja, et eesmärki ei sobi sõna „ühiskond“, teadlikud saavad olla ikka inimesed. Seega võiks kasutada „Eesti elanikkond“.

Kalle Toomet tegi ettepaneku lisada „sealhulgas ruumiinfo“.

Leo Filippov nõustus, et „sealhulgas ruumiinfo“ teeks sõnastuse selgemaks. Mõistete ühiskond või Eesti elanikkonna kasutamist tuleks küsida sotsiaalteadlaselt.

Andres Talijärv märkis, et kui ruumiinfo tähendab konkreetses kohas detailsete metsaandmete avaldamist, siis sellega ta nõus ei ole – üldisi andmeid võib loomulikult avaldada.

Asko Lõhmus tuletas meelde, et vastavalt Arhusi konventsioonile on keskkonnaseisundi kohta käivad andmed avalikud. Ruumiinfo all on mõeldud formaati, mitte eraldi infot, vaid kuidas see on kättesaadavaks tehtud. Seega võiks „ruumiinfo“ sõnastusse jääda.

Kalle Toomet tõi välja, et sõnastuses oleks põhirõhk avalikul teabel ja selle sees saame välja tuua ruumiinfo.

Erki Savisaar märkis, et Riigikogu keskkonnakomisjon ei saa aru, miks metsaga seotud andmeid varjatakse ja ei ole avalikult kättesaadavad.

Andres Talijärv palus veelkord täpsustada, et millist detailsusastet avaliku ruumiinfo all mõeldakse. Praegu jääb arusaam, et kõik andmeid erametsa kohta avalikustatakse, aga see tooks kaasa tülikaid survestuskõnesid metsa müüma.

Lehar Lindre tõi välja, et hea lahendus oleks analoogia kinnistusregistriga, kus detailsemaid andmeid saab kasutaja osta ja väärkasutamise korral saab väljavõttelt näha, kes andmeid ostis. **Kristel Järve** lisas, et antud ettepanek ei ole realiseeritav, sest teatud osa avaandmeid peavad olema masinloetaval kujul kättesaadavad, mis tähendab, et kõik ei saa minna autentimise alla.

Kalle Toomet märkis, et avaliku teabe osas on meil avaliku teabe seadus, mis määrab avalikustamise detailsuse ja piirangud. Seega ei pea alaeesmärgi sõnastuse juures seda omakorda lahti seletama.

Erki Savisaar tõi välja, et kui mingid andmed on tasulised, siis see ei välista kuidagi neid masinloetaval kujul edastamast.

Andres Talijärv lisas, et metsaomaniku metsaandmed on seotud tema tulevaste äriplaanidega need ei pea olema kõigile nähtavad. **Kristel Järve** pakkus, et ruumiinfo selgituse võib panna tegevuste selgituste juurde. **Andres Talijärv** täiendas, et oluline on ikkagi detailsusaste.

Imbi Henno märkis, et „ühiskonna“ alternatiivina võiks kasutada Arhusi konventsiooni järgi „üldsus“, mille all käsitatakse üht või mitut füüsilist või juriidilist isikut ning siseriiklike õigusaktide või -praktika kohaselt ka nende isikute organisatsioone, rühmi või muid ühendusi või „asjast huvitatud üldsus“ on avalikkus, keda mõjutab või tõenäoliselt mõjutab otsuste tegemine või kes on huvitatud keskkonnaasjade otsustamisest; asjast huvitatud üldsusena käsitatakse ka keskkonnakaitset edendavaid valitsusväliseid organisatsioone, mis vastavad õiguse nõuetele.

2.2 Metsasektor on konkurentsivõimeline, kuna metsaressursse kasutatakse mitmekesiselt ning puit asendab taastumatuid ja keskkonnakahjulikke materjale vastavalt väärimisvõimele.

Leo Filippov tegi ettepaneku selguse huvides lahti kirjutada mõisted „metsasektor“, „konkurentsivõimeline metsasektor“ ja „metsaressurs“.

Asko Lõhmus tõi välja, et hea, et metsaressursid on mitmuses ja nii peaks sõnastus jääma. Probleem on esimene kiil ja selle liitmine sõnaga „kuna“. Konkurentsivõime on turuomadus, aga edasine räägib millestki muust – antud juhul üks ei järeldu teisest. Samuti võiks lahti seletada „konkurentsivõimeline metsasektor“.

Jaan Aiaots tegi ettepaneku eristada kaks kiilu punktiga. Konkurentsivõime on küll lai mõiste, kuid väga oluline, et see arengukavas sees oleks.

Tõnu Ehrpais nõustus, et „kuna“ tekitab segadust alaeesmärgi mõistmisel ja pigem eraldada kaks mõtet punktiga.

Kristel Järve selgitas, et kui jagame alaeesmärgi punktiga kaheks, siis tekib kaks eraldi alaeesmärki.

Asko Lõhmus tegi ettepaneku siduda kaks mõtet sõnaga „kusjuures“, sest lause teine pool loob esimesele raami ja need ei saaks olla eraldi alaeesmärgid. Sellisel juhul pooldaks sõnastust.

Karel Lember märkis, et ei poolda samuti kaheks alaeesmärgiks jagamist.

Paavo Kaimre tõi välja, sõnastuses võiks kasutada ka uuendust või innovatsiooni ehk sõnastust annaks ikka paremaks teha.

Raul Kirjanen nõustus Paavo Kaimrega ja alaeesmärgi põhiorhk peaks siinjuures jääma konkurentsivõime juurde.

Asko Lõhmus pakkus sõnastuseks „Metsasektor on konkurents- ja uuendusvõimeline“.

Leo Filippov tõi välja, et kuna metsa kasvukohatüübi uuendusvõime on üks konkurentsivõime eeldusi, siis võiks ära vahetada mõisted, et oleks „uuendus- ja konkurentsivõimeline“.

Tõnu Ehrpais ei olnud nõus Leo Filippoviga ning palus konkurentsivõime ikkagi ette poole seada, sest see on selle alaeasmärgi alus.

Kadri Ukrainski märkis, et konkurentsivõime on küll tavakasutuses laialivalgub mõiste, kuid tegelikult mõeldakse siin lisandväärtuse loomise võimet ja ka ekspordi võimet. Uuendusvõimet või innovatsiooni võib sõnastusse lisada, aga samas on see alaeasmärgi tegevustes ja ka mõõdikutes juba olemas. Samuti eeldab konkurentsivõime ka innovatsiooni. Ehk kui hakkame väga palju täiendsõnu lisama, siis see alaeasmärgi mõte läheb segaseks.

2.3 Mets on osa Eesti rahvakultuurist, kultuurilised väärtused on hoitud ning olemas on võimalused metsa rekreatiivseks kasutuseks, sh juhendatud tegevusteks ning loodusturismiks

Bert Rähni tõi välja, et loodusturismi jaoks on oluline, et puhkealad oleksid kvaliteetsed ja piisavalt suured. Need võiksid ka alaeasmärgi sõnastuses välja tulla. **Kristel Järve** küsis, et kuidas kvaliteeti mõõta. **Bert Rähni** vastas, et näiteks ei tohiks matkaradade ääres olla lageraie lanke. **Kristel Järve** selgitas, et see sobib pigem tegevuste kirjelduse juurde, samuti on kvaliteeti ja pindala tegevustes juba ka käsitletud.

Asko Lõhmus märkis, et „olemas on“ on väga nõrk sõnastus ja alaeasmärk peaks andma suunise, millist rekreatiivset suundumust soovime saavutada. Samuti võiks kusagil alaeasmärgis olla maastikuplaneerimise aspekt ja võibolla sobibki see antud alaeasmärgi alla.

Imbi Henno tõstatab küsimuse, et kas saab olla eesmärk „mets on osa Eesti rahvakultuurist“ – kas praegu ei ole ja kuidas seda mõõta. Pigem võiks olla „Metsa kultuurilised väärtused on hoitud“, kuid millised ministeeriumid selle täitmisel kaasata. **Kristel Järve** selgitas, et kultuurilist osa ongi olnud keeruline täita, juba probleemikaardistuste koostamisel ja sisu on vaeviline järgi tulema. Oleksime väga tänulikud, kui keegi aitab seda meetmetega sisustada. Hetkel on tegevustes näiteks „mäluasutused jt kultuuriinstitutsioonid ning metsasektor jt metsaga seotud sektorid teevad koostööd, mistõttu avalikkus on teadlikum metsa ja metsanduse rollist Eesti ajaloos“ ja „metsanduse ning selle ökoloogiline, majanduslik ja (pärand)kultuuriline tähtsus on lõimitud erinevate üldhariduse õppeainetega (nt matemaatika, keeleõpe, ajalugu)“. Neid saaksime Haridus- ja Teadusministeeriumiga koos sisustada.

Asko Lõhmus märkis, et see punkt peab jääma, sest kultuuri all on mõeldud arenevat ja elavat nähtust, mitte ainult pärandkultuuri. Samuti on olemas mõõdikud selle jaoks, näiteks keskkonnateadlikkuse küsitlus.

Leo Filippov tegi ettepaneku lisada sõnastusse „kohalikud kultuurilised väärtused on hoitud ning olemas on kohalikud võimalused“

Karel Lember tõi välja, et samuti jätkaks välja „mets on osa Eesti rahvakultuurist“, sest arengukava ei saa ette öelda, mida inimesed oma kultuuriks peavad pidama, arengukava saab selleks vaid tingimusi luua.

Andres Talijärv märkis, et „kohalikud“ on üleliigne, sest kõik kultuurilised väärtused ongi kohalikud.

Raul Kirjanen nõustus, et „kohalikud“ tuleks välja jätta, kuna Eesti väiksust arvestades ongi kõik kohalik.

Madis Iganõmm jätkaks „kohalikud“ ikkagi sisse, sest kui rääkida nt Kirde-Eesti ristipuudest, siis see on kohalik väärtus ja kultuur. Samuti ei sobi kompensatsiooni küsida ristipuude eest.

Kristel Järve arvas, et „kohalikud“ kitsendab kultuuriliste väärtuste sisu, sest siis räägime ainult kohalikest väärtustest. Samuti käivad ristipuud sinna alla ka ilma „kohaliku“ lisamata. „Kvaliteetsed“ lisamisel tuleb see sisustada.

Leo Filippov tegi ettepaneku alaeesmärgi sõnastuse juurde kaasata rahvuskultuuri spetsialist või semiootik, kuna tähtis on ka sõnum.

Jaan Aiaots ei poolda kedagi veel täiendavalt sõnastuse juurde kaasata, kuna vastavaid spetsialiste on ka juhtkogu liikmete seas. **Kristel Järve** täpsustas, et alaeesmärkide sõnastamine ja kokkuleppimine on suuresti juhtkogu käes ja teadlased liidaks mõõdikute juurde. **Leo Filippov** selgitas, et arengukava tehakse Eesti rahvale, kes peab sellest enamvähem ühtemoodi aru saama.

Tõnu Ehrpais tõi välja, et väga paljud teemad jäävad alaeesmärkidega käsitlemata, näiteks ruumiplaneerimine ja sotsiaal-majanduslik külg.

Bert Rähni tegi ettepaneku sõnastuseks „on piisavad võimalused metsa kvaliteetseks rekreatiivseks kasutuseks“.

6. Päeva kokkuvõte

Marku Lamp märkis kokkuvõtvalt, et arutelu oli taaskord sisukas ja juhtkogu leppis kokku ühes väga olulises alaeemärgis. Samuti oli hea kuulata päeva esimeses pooles ettekandeid elurikkusest ning tõdeda, et Eestis ei ole olukord sugugi halb. Kindlasti anname täiendavat informatsiooni järgmiste juhtkogu kohtumiste kohta, mis juba lähiajal toimuvad. **Kristel Järve** tänas samuti osalejaid sisulise arutelu eest ja järgmisel korral, 13. oktoobril jätkatakse alaeesmärkide sõnastamisega samade põhimõtete alusel. Seniks saavad kõik omapoolseid ettepanekuid mõelda.

